

Tweekoppige slang

Van (oud-)collega Klaas Oosterveen kwam dit najaar het bericht dat hij op de noordkant van de Sallandse Heuvelrug nabij zijn op de Eelerberg gelegen huis een wel heel bijzondere slang had gevonden en gefotografeerd.

Het betrof een ringslang met twee koppen. Het blijft een zeldzaam verschijnsel maar het gebeurt vaker dat er dieren met twee koppen worden geboren. We hebben deze vondst bij Naturalis in Leiden gemeld en de foto opgestuurd. Van hen kregen we bericht terug dat het om een zeldzaam verschijnsel gaat en dat men niet eerder zoiets voorgelegd had gekregen. Men beschikt in het museum over slechts één tweekoppige slang en dit onderzoeksinstituut bewaard maar liefst 42 miljoen objecten in hun collectie. We hebben de vondst ook bij RAVON gemeld die het graag deelt met de lezers van het tijdschrift RAVON.

Sjaak van Dijk

Senior Boswachter SBB Overijssel

De tweekoppige ringslang, waargenomen op de Sallandse Heuvelrug, najaar 2022. (Foto: Klaas Oosterveen, SBB)

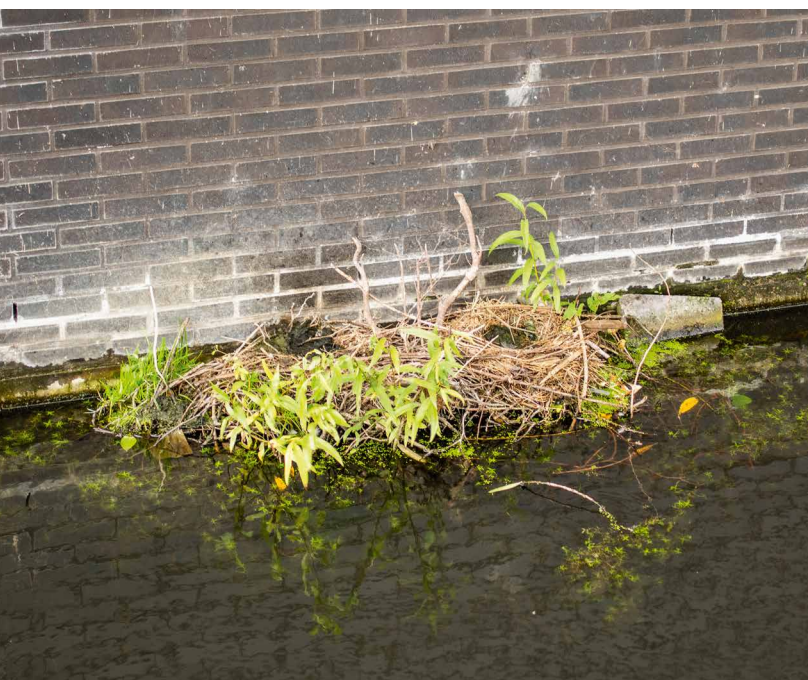
Vogelnest als hibernaculum

Salamanders overwinteren in vogelnesten

In het nest van een meerkoet vind je de gekste dingen. Van zonnebrillen tot mondkapjes, de meerkoet sleept het mee en bouwt er zijn nest van. Muziek-oortjes, pollepels en plastic nepplanten, van alles kom je tegen. Bij Naturalis doen we onderzoek aan deze typische nesten van het Antropoceen, en zijn we nog maar zelden verrast. Maar toen we afgelopen jaar nieuwe nesten verzamelden waren we dat wel. Het was dan wel na de broedtijd, maar een van de

meerkoetnesten bleek nog volop in gebruik. Wadend door een ondiepe sloot, werd de top laag van een meerkoetnest opgetild, en kwamen er opeens salamanders tevoorschijn!

Het bleken een aantal kleine watersalamanders (*Lissotriton vulgaris*) te zijn. Sloom van de winterrust, kropen ze kort na ontdekking weer dieper het nest in. Het precieze aantal is onbekend, maar in een kleine hoek van het nest zagen we al zeker vijf exemplaren bij elkaar. De nestkom werd teruggeplaatst om ze niet verder te verstoren. Maar nesten van watervogels worden dus blijkbaar gebruikt als overwinteringsplaats door salamanders.

In het licht van klimaatverandering en steeds warmere winters zou de overstap op watervogelnesten, die misschien minder warm zijn dan traditionele overwinteringsplaatsen, verklaard kunnen worden. Maar we sluiten niet uit dat nesten als overwinteringsplaats simpelweg nog niet eerder ontdekt zijn.

Nesten worden vaker door andere soorten bewoond dan de makers van het nest en kunnen een ware hotspot voor biodiversiteit zijn. Ceylan (2021) beschreef al het gebruik van watervogelnesten door platwormen, bloedzuigers, wormen, slakken, krabben, spinnen, insecten, kikkers, waterslangen, en woelratten. Maar ook voor de meerkoet, evenals voor de nest-onderzoekers, vervelende parasieten als vogelmijt zijn veelvoorkomend in stadse nesten. Deze worden daarom altijd eerst ingevroren op -20 °C, voordat deze op nestmateriaal onderzocht kunnen worden. Daaraan, en bij het verzamelen, gaat voortaan een salamandercheck vooraf.

Auke-Florian Hiemstra, Atze van der Goot & Manon de Visser, Naturalis Biodiversity Center

De observatie is beschreven als Natural History Note in The Herpetological Bulletin 162, 2022: 41-42

